

Maria Ruart i Ribas

No és la primera vegada que la Dolors Pareta i jo mateix conversem amb la Maria. Ella per amiatat i veïnatge, i jo per vincles familiars, hem sentit moltes vegades les anècdotes que ara compartirem amb els lectors de País Petit i, en alguns casos, fins i tot hi hem participat. Això ens fa jugar amb avantatge com a reportadors d'aquesta secció, però a la vegada confessem d'entrada que ens costarà molt no deixar-nos portar per la inclinació que sempre hem tingut per la Maria, la tia Maria.

No solem començar les històries pel final, però en aquest cas queda ben justificat, perquè la Maria va ser doblement guardonada el dia de la Primera Festa de la Gent Gran que es va celebrar a Verges el desembre passat; un doble homenatge que encara, en recordar-lo, se li omplen el ulls de felicitat.

Quan em varen donar el premi a l'Esperit Vergelità vaig sentir una emoció indescriptible, perquè per a mi aquell reconeixement no era tan sols un premi, sinó la constatació que a Verges hi ha molta gent que m'estima. Ser escollida per votació popular entre la gent gran –i ja sabeu que moltes vegades els grans arrosseguem manies, discussions i fins i tot renyines de tants anys com hem viscut plegats– volia dir que tinc molts amics i que són molts els qui saben i valoren tot el que al llarg dels anys he anat aportant a Verges i les

seves tradicions. I si ho sabien era perquè moltes de les que m'havien votat havien compartit amb mi aquest esperit i havíem treballat juntes pel bé de la Processó, dels Reis, dels *Pastorets*... En fi, que jo era la representant d'un col·lectiu de dones i que el premi era per a totes, des de les de vuitanta o noranta anys, que ja cosien per la Processó des dels primers anys en què vam començar a fer vestits, fins a les més joves, que s'hi han incorporat en els darrers anys.

L'altre premi, el que l'Ajuntament donava per l'amor a les tradicions vergelitanes, em va fer plorar molt. Me'l va donar en Lluís, el meu fill gran, i amb la suma de les emocions no em vaig poder aguantar les llàgrimes. No és que aquest premi em fes més il·lusió que l'altre, ni de bon tros. De fet la meua vinculació a les tradicions vergelitanes s'explica molt fàcilment: he

estat a tants llocs i durant tants anys perquè m'agradava, i m'agrada, participar de les coses que es fan al poble; així, doncs, les tasques i la il·lusió han anat sempre de la mà.

La Maria té la paraula fàcil. Ella ho sap i no se n'amaga, tot i que de vegades diu que xerra massa. A nosaltres ens va molt bé, perquè la feina es va fent sola. Ara, però, sí que conduïm la conversa cap al començament, a la infantesa de la Maria.

Vaig néixer l'any 38, i vaig ser dels qui vam ser batejats tres vegades. La primera tot just després d'haver nascut, sense cerimònies ni res, només les paraules i ja va estar. Era al bell mig de la guerra i això de batejar només es podia fer en la intimitat de la família, en secret. Quan els nacio-

nals ja havien entrat a Verges, varen fer un bateig col·lectiu de tots els infants que havíem nascut durant la guerra; ens deien els batejats a Plaça, encara que no puc pas dir res de la cerimònia que s'hi va fer. Finalment vàrem ser batejats com els altres infants i vàrem tenir la nostra festa, si és que en la immediata postguerra es podia parlar de festes.

Sempre s'aprenen coses noves. Ens passem una bona estona conversant sobre la legalitat de tants batejos i de si eren o no pecat mortal, tal com diu sant Vicent Ferrer en un dels seus magnífics sermons; però encarrilem un altre cop la conversa i la Maria ens ensenya un retrat d'ella fent d'angelet a la Processó quan tenia sis anys.

Mireu si ve de lluny, la meva afecció per Verges i les tradicions!

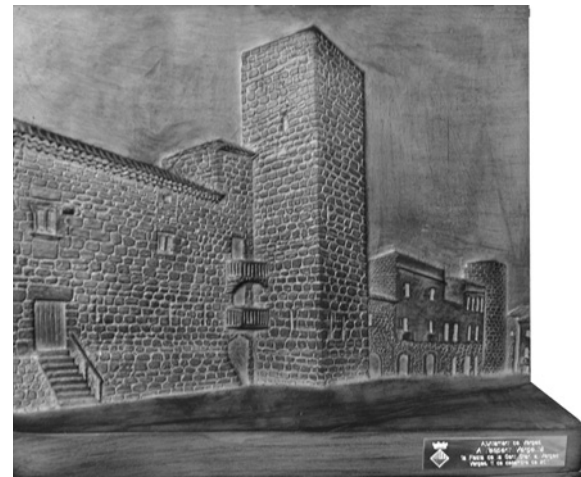
De petita vaig anar a les monges, però no me'n recordo gens. Sí que recordo haver anat a estudi amb la Sra. Maria Llach i especialment, ja més grandeta, amb la Sra. Montserrat, la mare d'en Josep Maria Farré, amb qui vaig aprendre tot el que sé.

Llavors, amb poc més de deu anys, ja vaig entrar a l'Orfeó Vergelità, on en Carles Perpinyà dirigia unes comèdies espectaculars que eren admirades per tota la comarca. A mi em tocaven papers petits, però ens ho vam passar tan bé que encara em recordo de molts fets que vàrem viure en uns temps molt difícils. Un dia que

vam anar a actuar a Pals vàrem entrar per la finestra perquè era tan ple que no ens vam veure amb cor de passar pel mig de la gent; però una altra vegada, a Sant Pere, no hi va voler entrar ningú perquè volíem cobrar sis pessetes en lloc de cinc, ja que l'obra que hi representàvem havia costat molt de lloguer de vestuari i de decorats. La gent era a fora esperant-se per si rebàvem el preu, però ens en vam tornar sense actuar.

L'anècdota ens porta a parlar del caràcter fort de Carles Perpinyà i de com es va fer càrrec de la Processó; però el tema del lloguer del vestuari ens fa parlar de com eren les coses a Verges abans de tenir vestuari propi a la Processó, als Pastorets, a les altres obres de teatre, etc.

Els vestits els llogàvem sempre a Can Patuel, de Mataró, i dels decorats, ara mateix, no me'n recordo. Arribaven ben encaixats i unes quantes dones ens n'encarregàvem, des que s'obrien les caixes fins que s'havien recomptat totes les peces per a tornar-los a Mataró. Si es perdia res o es feia malbé, ens ho feien pagar; per tant, pel que ens hi anava, havíem de filar prim. Gairebé tot era de lloguer, però una tarda de Dijous Sant i de pluja, a sota del balcó de can Gelà, vàiem passar les manages que duïen vestits nous, tallats per en Tonet Casabó i cosits per unes quantes dones del poble. En Joan Brusi, president del Patronat en aquells anys, i en Mustera, veïen que seria un altre any de moltes despeses i poc calaix; parlaven de si seria viable o no de tenir tot el vestuari propi per a estalviar-nos-en el lloguer. Em van cridar per explicar-m'ho, però jo ja tenia tots els vestits dibuixats de feia temps, perquè sempre pensava que un dia o altre caldria fer aquest pas. Evidentment la meva opinió va ser que sí, i des de llavors i en un parell de tongades es van fer tots els vestits de la Processó. En Ciset Mir i la Pili compraven la roba a pes, a Barcelona, i arribaven els camions plens de retalls de totes mides i qualitats. Totes les dones hi van col·laborar, algunes tallant les peces, d'altres cosint, i cap no va cobrar ni un cèntim per la feina que havia de suposar un gran estalvi i que va fer possible mantenir viva i digna la Processó en uns anys magres. Haig de dir-ho perquè és de justícia, però en els quaranta anys que fa que

Premi Esperit vergelità

conec les interioritats del vestuari, no hi ha hagut cap dona, vergelítana o vinguda de fora, que ens hagi dit que no quan se li ha demanat alguna col·laboració.

La Maria s'apassiona quan parla de la Processó, però els nostres lectors ja deuen haver llegit moltes de les vicissituds del vestits de la Processó en altres números de la revista i en els llibres publicats sobre aquesta. Per això deixem el tema per a retornar a la vida familiar i laboral de la Maria.

Dèiem que en Carles Perpinyà havia fet molt per al poble, doncs es pot dir que li dec el meu casament. Jo tenia catorze anys quan a en Carles li va venir la idea de dinamitzar el Ball de les deu fent una espècie de parelles sorpresa. Ell va fer una llista de nois i noies que volíem fer-lo i ens va aparellar segons li va passar pel cap. D'aquell carnaval en varen sortir tres matrimonis, entre ells el meu amb en Josep «Gelà»; casament a quarts de cinc del matí, deu o dotze convidats a esmorzar a casa del nuvi i un passeig de nuvis de quatre dies a Barcelona, a casa de familiars: el temps i la butxaca no donaven per a més.

Vam anar a viure, de lloguer, al carrer de l'Empordà i hi vam estar molts anys. Allí hi van néixer els meus fills, en Lluís i en Dani, i jo mira va de compaginar la vida familiar amb el voluntariat i algunes feines que ens ajudaven a tirar endavant. En aquell temps, poc ens podíem pensar que ens atreviríem a comprar un pis i fins i tot a tenir cotxe. Com ha canviat el món!

Casament de la Maria i en Josep

Maria, guardonada com a agent de vendes

Tots els qui hi hem estat recordem aquells baixos on la Maria ensenyava a brodar a les noies casadores que es preparaven l'aixovar; temps de rialles i confidències, de molta feina i pocs ingressos, però de bon humor i felicitat. Anys a venir s'hi va instal·lar l'Oficina de Correus, i la Maria també hi donava un cop de mà, sobretot per ajudar els seus cunyats durant la malaltia de la Lolita. Aquells dies vam rebre la visita d'una americana, l'Anita Louise Alvarado, que venia a estudiar la Processó de Verges i es va quedar entre nosaltres més de sis mesos. Amb la Maria van establir una forta amistat, que ella ens explica.

L'Anita Louise era estudiant d'una universitat americana, crec recordar que de Tucson, i feia la tesi doctoral sobre tradicions de la Setmana Santa mexicana. Ella coneixia les tradicions d'Andalusia, Castella i altres de similars, però no era això el que li interessava. Un bon dia, a la Biblioteca del Congrés, a Washington – diuen que una de les millors del món – va trobar-hi una petita referència a la Processó de Verges. Li va interessar, va seguir-ne el rastre fins a trobar-ne més informació i va dir que allò era el que li faltava per a estudiar i va venir cap aquí. Era l'any 1971, i per a tots nosaltres va ser una gran sorpresa que una noia tan estudiosa ha-

gués fet tants quilòmetres i es passés sis mesos aquí per saber de la nostra Processó, especialment en un temps en què no es pot dir que hi hagués gaire respecte en aquests temes per part de ningú. De vegades, quan deies que eres de Verges, et contestaven «ah, del poble que feu dos carnivals!», i a mi em fotia una ràbia...; però, quan veies que persones com l'Anita Louise consideraven la Processó com una cosa excepcional, pensaves que no podia pas estar equivocada i que els qui no hi entenien res eren els altres.

No pararíem de xerrar-ne, però la disciplina periodística ens fa parlar de temps més actuals. Hi ha un aspecte de la Maria que creiem que poca gent coneix, tot i que hi ha dedicat molts anys; ens referim a la venda a domicili.

Ni jo mateixa no m'ho podia creure. Una amiga que s'hi dedicava em va convèncer de provar-ho. Jo no n'esperava res, estava convençuda que no serviria per a això, però després de vint anys de dedicació i alguns reconeixements que he anat recollint com a una de les millors agents de vendes em fan pensar el contrari. He venut de tot, des de mantes fins a màquines de vapor, boles de rentar i desenes d'altres productes; però he de dir que estic contenta dels resultats, perquè molts dels clients que tinc els conservo encara dels primers anys, i això vol dir més de l'empresa que de mi mateixa. El fet d'haver-me tret el carnet de conduir, ja de gran, ha fet possible que aquesta etapa de la meua vida hagi crescut en temps i en clients. N'estic molt contenta, especialment perquè m'ha permès relacionar-me amb gent molt diversa i molt interessant. És semblant al que em passa ara amb l'ordinador i internet: m'hi passo hores i hores, al correu, al Facebook... És extraordinari poder parlar amb tants amics sense haver de moure't de casa, i ben baratet.

I com que veiem també la seva passió per la modernitat, no podem acabar la conversa sense treure el tema de les darreres novetats en la Processó i del futur que veu al poble i en les tradicions que tant estima.

Mai com ara no havia vist tanta gent interessada en la Processó, en els Reis, en la Sopa... Les que havíem cosit parracs ara

La nit del Dijous Sant, ajudant a vestir un sacerdot del Sanedrí

hem tingut a les mans roba de gran categoria, i això sempre satisfà. Ara, si això es podrà mantenir o no, no ho sé; però espero que d'una manera o altra es pugui anar aguantant el caliu que hi ha entorn de totes les nostres tradicions. El més important són les persones. Si tots ho volem, d'una manera o altra ens en sortirem.

Som conscients que deixem moltes anècdotes i moltes vivències pendents, però la secció de la conversa s'acaba i sabem del cert que, si algú ho vol, sempre les podrà trobar, i de primera mà, en l'amable conversa de la Maria. Per la nostra part estarem contents si aquestes ratlles us han apropat una persona que, sense haver ocupat càrrecs principals ni haver tingut papers de lluïment, ha treballat com ningú perquè a l'hora de sortir estigués tot a punt, i a qui encara ha sobrat temps per a anar recollint tota una col·lecció d'articles i fotografies sobre allò que més estima: Verges i les seves tradicions.

D. PARETA, J. ROCA I ARXIU FAMILIAR
(CONVERSA I FOTOS)
JORDI ROCA I ROVIRA (TEXT)

Fent d'angelet de la Samaritana

RUBAU - TARRÉS, S.A.

Construccions i Obres Públiques

Tel. 972 78 00 30 Fax 972 78 02 11
<http://www.rubautarres.com>